

**Voorkomen van Bruine Kiekendief (*Circus aeruginosus*)
in
Het Verdrongen Land Van Saeftinghe.
2018**

Walter Van Kerkhoven

In het kader van de volledige broedvogelinventarisatie werd tijdens het broedseizoen van 2018 extra aandacht besteedt aan de broedende Bruine Kiekendieven (*Circus aeruginosus*) in Het Verdrongen Land van Saeftinghe.

Historie

Waar het aantal territoria sinds einde jaren '90 in stijgende lijn was tot 2012, is de populatie ingestort in 2013-2014. In 2013 werd geen onderzoek gedaan naar de Bruine Kiekendief, in 2014 werden nog slechts 12 territoria geteld het is niet duidelijk of de populatie in 2013 of 2014 is ingestort. In 2015 was er reeds een lichte toename naar 14 zekere territoria en ook in 2016 was er weer een toename naar 18 territoria.

Tot 2010 werden meestal alleen het aantal territoria vastgesteld en sommige jaren werd getracht om de nesten te bezoeken en de jongen te ringen, dit lukte nooit voor alle nesten, er werd verder geen aandacht besteedt aan de niet bezochte nesten.

In 2012 werden ook de niet bezochte nesten vanop afstand gevolgd naar eventueel uitvliegende jongen

Vanaf 2014 werd er voor gekozen om de nesten niet meer te bezoeken en enkel vanop afstand te observeren. Deze beslissing werd genomen om er zeker van te zijn dat predatoren zoals de Vos niet werden geholpen door het leggen van sporen naar de nesten. Anderzijds omdat het meeste terreinwerk gebeurt door de auteur alleen en het heel arbeidsintensief en bijna onmogelijk is om in de grote rietvelden nesten van kiekendieven op te sporen.

Methode

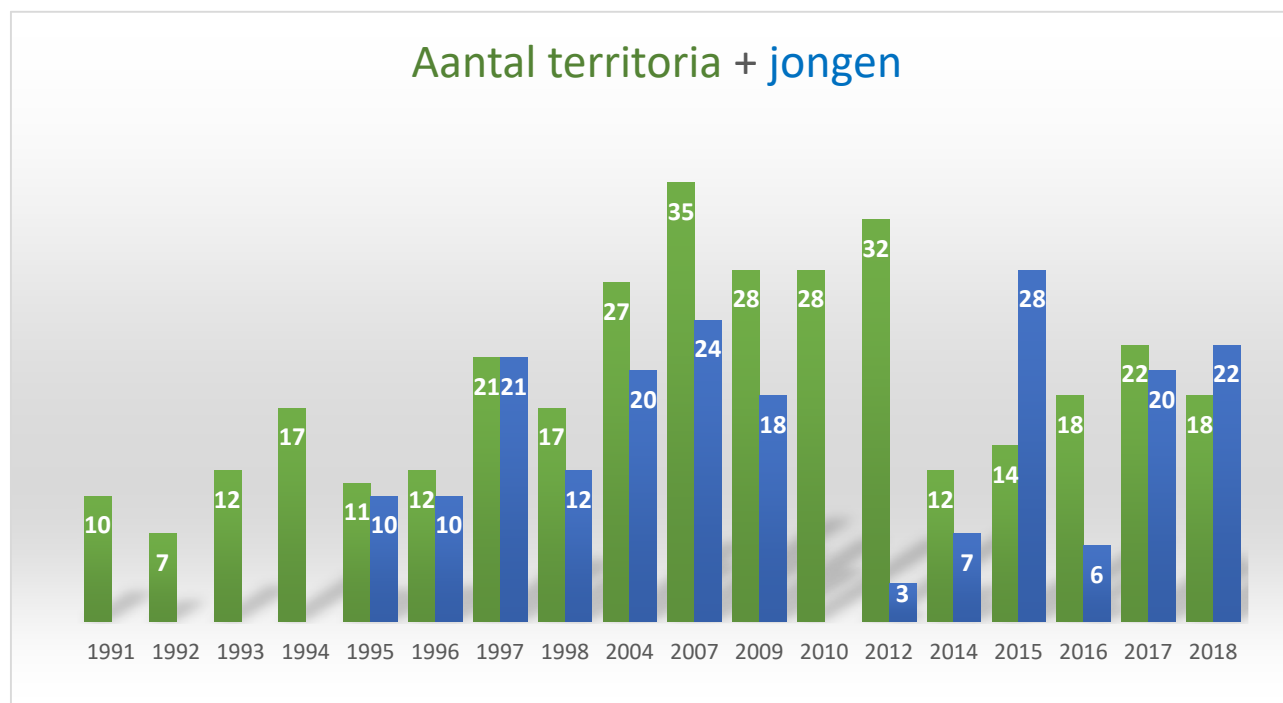
Alle territoria werden bevestigd door de waarneming van nest indicatieve activiteit zoals nestbouw, voedselvluichten. Door de uitgestrektheid van het gebied is het echter niet uit te sluiten dat er een enkel territorium is ontsnapt aan de aandacht. Zo werd nestlocatie 18 niet door de auteur ontdekt maar werd wel ingetekend tijdens de reguliere inventarisatie.

De nesten zelf worden niet bezocht (behalve 1 nest dat toevallig ontdekt werd tijdens de reguliere broedvogelinventarisatie en waarvan de jongen ook geringd werden).

Pas uitgevlogen jongen blijven een aantal dagen in de buurt van het nest, zelfs als ze reeds ver van het nest wegvliegen komen ze nog een tijdje 's avonds slapen op- of in de buurt van het nest. Dit gedrag vergemakkelijkt het observeren en controleren van de aantallen uitgevlogen jongen.

Door de gebruikte methode zijn dit altijd minimumaantallen, maar de foutenmarge zal eerder beperkt zijn doordat de nesten bijna dagelijks geobserveerd worden tot de jongen de nestplaats hebben verlaten.

Het aantal jongen in onderstaande grafiek zijn tot 2010 de geringde jongen en vanaf 2012 gaat het om waargenomen uitgevlogen jongen. Daarom is het aantal jongen vóór 2012 in onderstaande grafiek heel moeilijk te vergelijken met de aantallen vanaf 2012.

In **2018** was er een lichte afname tegenover vorig jaar naar 18 territoria, het aantal uitgevlogen jongen ligt dan weer iets hoger. Bij 11 nesten werden uitgevlogen jongen waargenomen resp. 4, 3, 3, 2, 2, 2, 2, 1, 1, 1 en 1). In totaal geeft dit een minimum van 22 uitgevlogen jongen.

Wat de oorzaken zijn van het mislukken van de resterende territoria is niet altijd duidelijk.

Soms worden territoria vrij snel na bezetting weer verlaten, sommige reeds tijdens de nestbouw.

Dit kan stress gerelateerd zijn doordat sommige territoria wel heel dicht bij elkaar liggen maar dat is niet te achterhalen.

Bij andere nesten is het niet altijd duidelijk of een paartje, dat reeds vroeg de nestplaats verliet, op een andere locatie nog een nieuw nest begon.

Ook predatie zal een reden van mislukken zijn en aan predatoren ontbreekt het zeker niet in Saeftinghe. Nestpredatoren zoals Vos, Zwarte Kraai, Bruine Rat zijn overvloedig aanwezig in het gebied.

Meestal wordt bij predatie al direct de link met de aanwezige vossen gemaakt, maar ook dit is weer niet zo duidelijk. Nesten 1 en 4 op het kaartje (pag. 4) bevonden zich in de buurt van een vossenburcht en zouden dus in principe vrij gemakkelijk op te sporen kunnen zijn door de vossen, maar beide nesten waren succesvol.

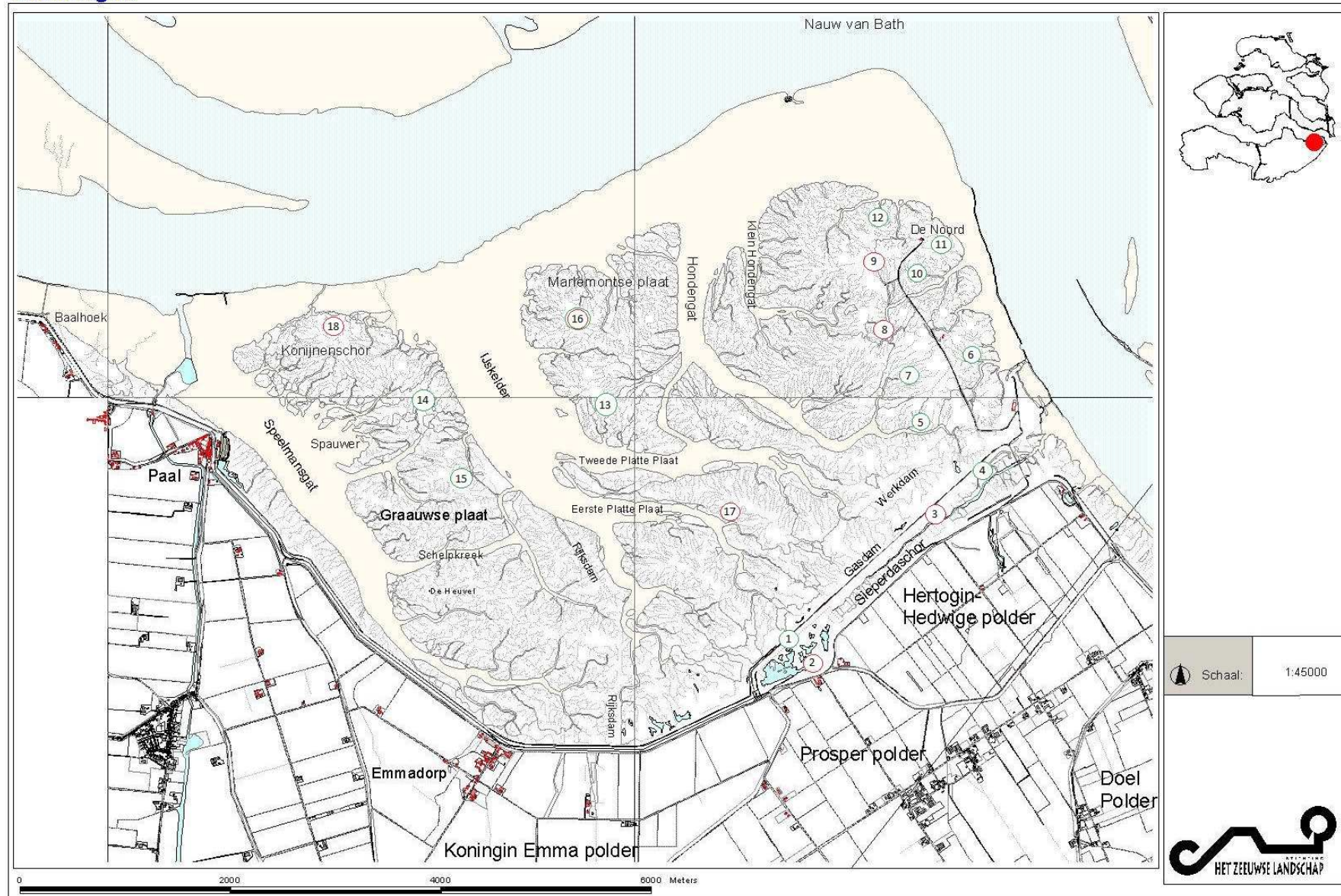
Het mislukken van nesten kan ook duidelijk gerelateerd worden aan slecht weer. Zo waren er in 2016 maar 3 succesvolle nesten van 18 territoria door het slechte weer in de maand mei. Net de periode dat de jongen worden geboren en dus veel voedsel nodig hebben. Als in deze periode niet kan worden gejaagd door de ouders gaan de nesten verloren. In 2012 was een zware hagelstorm en een hoog springtij de oorzaak van het verloren gaan van veel nesten.

Een andere beperkende factor is zeker de aanwezigheid en dus beschikbaarheid van prooien. Saeftinghe is daarbij een zeer dynamisch gebied en de ontwikkeling van dit gebied zorgt er dus ook voor dat sommige soorten verdwijnen en andere weer toenemen. Dit geldt voor de prooidieren maar ook voor de predatoren zelf. Waar vroeger de Bruine Kiekendief als bijna enige toppredator het hele gebied voor zich alleen had moeten nu de prooien gedeeld worden met een andere toppredator, namelijk de Vos.

Dit broedseizoen had ook een raar begin. Meestal komen de eerste kiekendieven in Saeftinghe aan rond einde maart en gaat dit dan door tot eind april – half mei. Dit jaar kwamen er een drietal paartjes aan einde maart en toen stopte de aangroei en enkele weken gebeurde er niets, gelukkig kwam dan vanaf eind april een tweede golf waardoor er toch nog redelijk aantal territoria gevormd werden. Daarop volgde dan nog eens de warmste zomer sinds jaren en ook dit zal wel zijn invloed gehad hebben op beschikbare prooien en dus de uitgevlogen jongen.

Saeftinghe

Groen = Uitgevlogen jongen Rood = Mislukt

Op het kaartje op voorgaande pagina merk je dat vooral het meest oostelijke deel van Saeftinghe, wat nu ingenomen wordt door een groot bijna aaneengesloten rietveld, het drukst bezette nestgebied is. De voorgaande jaren werd er nog uitsluitend genesteld in rietvelden. Dit jaar echter waren er terug 2 nesten in Zeebies (*Scirpus maritimus*), de op het kaartje meest westelijk gelegen territoria (14 en 15). Dit is al geleden van 2010 of 2011 (2011 was er geen inventarisatie, dus weten we dit niet zeker). Misschien volgen de 'buitendijkse' Bruine Kiekendieven in Saeftinghe wel de binnendijkse trend, waar de kiekendieven meer de rietvelden verlaten en in lagere gewassen als graanvelden gaan broeden.

Nesten 1 en 2: Deze 2 nesten hebben een heel opmerkelijk verloop gekend.

Het paar van nest 1 was eerst ter plaatse en was al begonnen met nestbouw. Paar 2 arriveerde wat later en begon met nestbouw op ongeveer 250 meter van nest 1 en dat zorgde voor heel wat opschudding. Normaal vertonen kiekendieven heel weinig territoriumgedrag en het is bekend dat ze heel dicht bij elkaar kunnen nestelen, maar hier ging dat niet goed. Er was gedurende een dag of 10 bijna constant ruzie tussen beide paartjes. Toen verdween het mannetje van nest 2 en het vrouwtje sloot zich aan bij nest 1. Ook dit is niet abnormaal voor kiekendieven, het zijn gekende bigamisten. Meestal bij een geval van bigamie bouwt elk vrouwtje een nest en zorgt het mannetje voor voedsel voor beide nesten. Hier gebeurde echter iets heel anders. Het vrouwtje van nest 1 verhuisde ongeveer 50 meter naar de definitieve nestplaats en werd bij de nestbouw van dit nieuwe nest geholpen door vrouw 2. Alleen vrouw 1 heeft gebroed en bracht later voedsel naar het nest, maar vrouw 2 bleef altijd in de buurt en werd regelmatig gezien met vers nestmateriaal. Het mannetje bracht voedsel voor beide vrouwen en de latere jongen. De jongen werden waarschijnlijk slechts alleen door vrouw 1 gevoerd. Er is niet waargenomen dat vrouw 2 ook de jongen voerde. Beide vrouwtjes zijn ook gebleven tot de jongen uitvlogen en hebben ook gelijktijdig het gebied verlaten. Het mannetje bleef alleen achter met 3 gezonde uitgevlogen jongen.

Nesten 3, 8 en 17: Verlaten tijdens of net na de nestbouw.

Nest 9: Mislukt in jongerenfase, er werd al voer aangebracht naar het nest.

Nest 4: 1 jong uitgevlogen.

Nest 5: 4 jongen uitgevlogen.

Nest 6: 2 jongen uitgevlogen.

Nest 7: 2 jongen uitgevlogen.

Nest 10: 3 jongen uitgevlogen.

Nest 11: 2 jongen uitgevlogen.

Nest 12: 1 jong uitgevlogen.

Nest 13: 2 jongen uitgevlogen.

Nest 14: 1 jong uitgevlogen.

Nest 15: Op dit nest werden 2 jongen geringd en getagd, het is niet duidelijk of deze jongen ook zijn uitgevlogen. Er is geen enkele duidelijke waarneming van de uitgevlogen getagde jongen, wat wel raar is want meestal blijven deze nog een hele tijd in de buurt van het nest rondhangen. Hopelijk zullen toekomstige terugmeldingen het uitvliegen wel bevestigen. Het nest werd wel als succesvol met 2 jongen gezien.

Nest 16: Het is niet bekend of dit nest al dan niet succesvol was. Dit nest lag het verst van de dijk en daarom ook moeilijk om te controleren. Bij het laatste bezoek in de omgeving van het nest op 19 juli was het vrouwtje nog aanwezig. Als het vrouwtje nog zo laat in het broedseizoen aanwezig is duidt dit meestal op de aanwezigheid van jongen in het nest.

Nest 18: Werd tijdens de reguliere inventarisatie ingetekend, maar er is bij auteur niets bekend over dit nest.

Een van de pas uitgevlogen jongen van nest 1.